

گزارش میدانی خبرنگار «شرق» از مسمومیت‌های زنجیره‌ای در برخی دبیرستان‌های قم

یک مورد حل نشده

نزدیک به ۲۰۰ دانش آموز در ۱۱ مدرسه با علتی نامشخص مسموم شدند

سامان موحدی‌راد: ما نمی‌توانیم به این سوآلات پاسخ دهیم. این مورد امنیتی است! این پاسخی است که چند پزشک اطفال در قم به سوآل ما درباره مراجعه دانش آموزهای مسموم شده به مراکز درمانی می‌دهند. سوآل‌ها ساده است و بیشتر روی این تمرکز دارد که علانم دانش آموزان چه بوده، چه وجه اشتراکی بین مسمومان چند مدرسه وجود دارد یا اینکه کسی دچار عوارض بعد از مسمومیت حاد شده است یا نه؟ با این حال به نظر می‌رسد باید پاسخ مشترکی به ما بدهند که جواب هیچ‌کدام از سوآل‌ها نیست و بدتر بر ابهام‌های موجود می‌افزاید. نتیجه یک جست‌وجو در قم یک ماه پس از مسمومیت‌های سریالی نشان می‌دهد که همچنان بزرگ‌ترین چالشی که می‌تواند این موضوع را حادتر کند، نداشتن یک استراژی درست برای اطلاع‌رسانی است. جواب‌های رسمی پرابهام و شنیدن روایت‌های غیررسمی این چنین از عواملی که ممکن است در بخش‌هایی از رسیدگی به این مورد دخیل بوده باشند، موجب می‌شود ابهام‌ها، اخبار نادرست و شایعات بیشتر از واقعیت‌ها جولان بدهد. حالا که این گزارش را تنظیم می‌کنیم مدارس قم برای دو روز تعطیل شده‌اند و دانش آموزان باید به صورت آنلاین و از خانه‌ها سر کلاس درس حاضر شوند.

داستان مدارس قم چیست؟

نهم آذر ماه امسال رسانه‌های محلی از مسمومیت ۱۸ دانش‌آموز در هنرستان دخترانه نور در یزدانشهر خبر دادند. این درست وقتی بود که سلسله خبرهای مسمومیت دانش‌جویان از چند دانشگاه ایران به گوش می‌رسید و نگرانی‌هایی را ایجاد کرده بود. با این حال در آن زمان کسی مسمومیت دانش آموزان قمی را با مسمومیت دانشجویان در یک رده‌بندی قرار نداده بود چراکه هم مسمومیت بر اثر استنشاق گاز در مدارس ایران به دلیل فرسودگی تجهیزات و عدم رعایت مسائل ایمنی یک پدیده رایج است و هم اینکه در ماجرای مسمومیت دانشگاه‌ها احتمال تغذیه دانشجویان از یک منبع (غذای سلف) آن را در رده‌بندی دیگری قرار می‌داد. ۱۳ روز بعد از این حادثه باز دیگر دانش‌آموزان هنرستان دخترانه نور در یزدانشهر قم دچار مسمومیت شدند. این بار در حجمی وسیع‌تر که با مسمومیت ۵۱ دانش‌آموز همسرا بود، اگرچه علیرضا رحیمی، مدیر کل آموزش و پرورش قم، بعد از این حادثه در محل دبیرستان حاضر شد و به خبرنگاران گفت که «شدت حادثه نسبت به حادثه دو

هفته قبل در این هنرستان کمتر بوده» اما مقایسه ساده دو عدد

۱۸ و ۵۱ مسموم نشان می‌دهد که مسمومیت دوم گستردگی بیشتری داشته و شاید منظور مدیر کل آموزش و پرورش قم میزان درگیری دانش آموزان بوده که در مورد اول شدیدتر بود.

هشتم بهمن سومین مورد از مسمومیت دانش آموزان قمی بار دیگر در یک مدرسه دخترانه اتفاق افتاد. این بار ۱۵ دانش‌آموز دبیرستان دخترانه فاطمیه قم در صفاشهر درگیر مسمومیت شدند. در روز بعد بار دیگر ۱۸ نفر شامل ۱۷ دانش‌آموز و یک معلم در همین دبیرستان درگیر مسمومیت شدند. تا اینجای کار چهار مسمومیت در دو مدرسه دخترانه به صورت تکرارشونده اتفاق افتاد. از اینجا به بعد بازه زمانی مسمومیت‌ها در مدارس کوتاه‌تر شد و دامنه آن در سطح شهر قم گسترش یافت. اگرچه در موارد بعدی اطلاع دقیقی از تعداد مسمومان برخی مدارس منتشر نشده ولی با این حال در مجموع و تا زمان تنظیم این گزارش در ۱۰ مدرسه ۱۲ مورد مسمومیت اتفاق افتاده که در همه موارد محل حادثه مدرسه دخترانه بوده. روزهای ۱۶ و ۱۷ بهمن هر بار دانش آموزان سه مدرسه در قم دچار مسمومیت

تلویحی گفت که شاید علت ماجرا را کشف کرده باشند اما منشأ آن نامشخص است. او در این زمینه گفته بود: «نمونه‌های آزمایشگاهی جهت تشخیص علت حادثه از دانش‌آموزان تهیه شده است. یافته‌های اولیه از حوادث قبلی و مشابه وجود گاز منوکسید کربن را در تعدادی مدارس تأیید می‌کند و بررسی‌ها برای شناسایی علت‌های احتمالی دیگر نیز ادامه دارد.» حالا با تعطیلی مدارس و اضافه‌شدن تعطیلات بهمن‌ماه مسئولان پنج روز فرصت دارند تا با بررسی دقیق مدارس منشأ حادثه را کشف کنند. اگرچه نگاهی به داده‌های این سلسله حوادث و کنار هم گذاشتن‌شان مانند کوتاه‌شدن فاصله رخ‌دادن و تکرارشدن‌شان در یک روز و همچنین رخ‌دادنش فقط در مدارس دخترانه این شائبه را ایجاد می‌کند که شاید روایت‌های دیگری پشت این ماجرا باشد. روایت‌هایی از جنس همان حرفی که مجتبی ذوالنوری، نماینده قم یک بار خیلی کوتاه به رسانه‌ها گفت که این حادثه امنیتی است!

بازار داغ شایعات

پیش از ظهر روز دوشنبه ۱۷ دی مقابل مدرسه دخترانه حضرت فاطمه زهرا در ۳۰متری کیوانفر جمع زیادی از خانواده دانش‌آموزان گرد هم آمده بودند. آنها بعد از شنیدن خبر مسمومیت دانش آموزان این مدرسه خودشان را به آنجا رسانده بودند تا از وضعیت فرزندان‌شان مطلع شوند. این درست وقتی است که دیگر خبر مسمومیت‌های سریالی دانش آموزان قمی در سطحی ملی منتشر شده و دامنه نگرانی‌ها هم افزایش یافته است. از لابه‌لای صحبت خانواده‌ها روایت‌های متفاوتی شنیده می‌شود که نشان می‌دهد در خلا اطلاع‌رسانی درست چه میزان ممکن است بر حجم نگرانی‌ها افزوده شود. یکی از والدین می‌گوید وقتی یکی دو مسورد اول اتفاق افتاد، خیلی‌ها می‌گفتند که مسمومیت‌ها به خاطر غذای آلوده است ولی مدارس که مثل دانشگاه‌ها نیست که بچه‌ها از یک غذایی غذا بخورند و هر کس معمولاً غذای سبکی از خانه با خود می‌آورد، یکی دیگر از والدین هم می‌گوید حتی به ما گفتند که بچه‌ها گل می‌کشند و ممکن است یک نفر مواد مخدر آلوده توزیع کرده باشد و این مسئله موجب مسمومیت‌ها شده باشد. او البته خودش این شایعه را رد می‌کند و می‌گوید که چطور فقط بین دانش آموزان مدارس دخترانه گل مسموم توزیع شده است و هیچ مورد دیگری در جای دیگری مشاهده نشده. ضمناً اینکه چنین مسمومیتی به هر حال به سادگی قابل تشخیص است و با مراجعه دانش آموزان به بیمارستان همه چیز مشخص می‌شود و نیاز به تعطیلی مدارس بعد از مسمومیت بچه‌ها نیست. یکی دیگر از والدین هم می‌گوید که دوربین‌های مدرسه برقی قم را در برسی کرده‌اند و در آن زنی مشاهده شده که بسته‌ای را در سطل زباله یکی از کلاس‌ها رها می‌کند و همان بسته عامل مسمومیت بوده. با این حال بقیه والدین با او مخالفت می‌کنند که چطور این خانم به همه مدارس رفته و کسی مشکوک نشده. برخی والدین هم می‌گویند که نیروهای امنیتی در مدارس حاضر شده‌اند و مانع ورود و خروج والدین و افرادی غیر از دانش آموزان می‌شوند. برخی هم از برابری بیمارستان صحرایی در یکی از بیمارستان‌های قم برای درمان مسمومان خبر می‌دهند.

الگوی تکرار‌شونده این سلسله حوادث نشان می‌دهد که موارد بالا عمدتاً شایعاتی هستند که در نتیجه اطلاع‌رسانی غیردقیق و همچنین نگرانی بالای والدین در چنین فضایی جولان می‌دهد. همین حوادث هم موجب شده سطح استرس بچه‌ها این روزها در مدارس قم بالا برود. چنان‌که طبق اعلام مسئولان آموزشی در یکی از مدارس قم اثری از مسمومیت دیده نشده اما استرس بچه‌ها موجب اعزام ۱۸ دانش‌آموز به بیمارستان شده است. محمدی، مدیر ناحیه چهار اداره کل آموزش و پرورش قم روز دوشنبه پس از انتشار خبر مسمومیت در چند مدرسه قم گفت: طی بررسی‌های تخصصی توسط آتش‌نشانی و مرکز بهداشت استان در چهار مدرسه هیچ نوع آلودگی شناسایی نشده و تنها در مدرسه دخترانه امامی به دلیل نقص در سیستم گرمایشی سه دانش‌آموز به دلیل مسمومیت با منوکسید کربن به بیمارستان اعزام شده‌اند. همچنین براسر اعلام متخصصان اورژانس ۱۸ دانش‌آموز مدرسه دخترانه میثم تمار قم به دلیل عدم مدیریت مناسب

شدند و بدون احتساب مدرسی که آمار مسمومان را منتشر نکرده‌اند، تاکنون ۱۶۸ دانش‌آموز و دو معلم دچار مسمومیت شده‌اند که بنا به گزارش‌های محلی حال یکی از مسمومان حوادث اولیه وخیم گزارش شده است.

علت: نامشخص!

مدارس قم در روزهای سه‌شنبه و چهارشنبه ۱۸ و ۱۹ بهمن‌ماه تعطیل شدند و آموزش‌ها غیرحضوری شده تا تیم‌های ارزیابی در مدارس حاضر شوند و علت حادثه را بررسی کنند. این تیم‌ها در حال بررسی تأسیسات مدارس هستند تا ببینند می‌توانند منشأ حادثه را کشف کنند یا خیر. در گزارش‌های اولیه حادثی که در آذرماه رخ داده بود، مدام در خبرها دیده می‌شد که هیچ منبع آلودگی در مدارس کشف نشده بود. همچنین در حادثه‌ای که ۹ آذر امسال رخ داده بود، دکتر مجیب، سرپرست معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی قم به رسانه‌ها اعلام کرده بود که آزمایش‌های دقیق از مسمومان به عمل آمده و نتایج آن به سرعت اعلام می‌شود. دکتر مجبی روز ۱۷ بهمن هم پس از مراجعه ۶۱ دانش‌آموز مسموم قمی به بیمارستان‌ها به صورت

شرایط دچار اضطراب شده‌اند و از سه مدرسه دیگر هم هیچ دانش‌آموزی به بیمارستان اعزام نشد.

روایت یک شاهد عبی

والدین یکی از دانش‌آموزان که دخترش در یکی از مدارس مورد بحث روز سه‌شنبه تحصیل می‌کرده به «شرق» می‌گوید جزئیات این حادثه نشان می‌دهد که باید نگران باشیم. بیشتر هم تاقض‌گویی مسئولان است که باعث نگرانی ما می‌شود. از یک طرف می‌گویند که استرس بچه‌ها را مسموم کرده که دلیلی خنده‌دار است و از طرف دیگر می‌گویند آلودگی منوکسید کربن بوده. ولی به هر حال آنچه فرزند من در روز حادثه دیده نشان می‌دهد که هم آمادگی برای موضوع وجود داشته و هم احتمالش داده می‌شده و اگر چنین بوده چرا فرزندان ما را در معرض خطر قرار داده‌اند. او می‌گوید که یک ساعت قبل از حادثه فرزندش دو ماشین با پلاک خاص را در محوطه مدرسه دیده و یک ساعت بعد از طبقه پایین صدای همهمه شنیده. وقتی هم که به حیاط مدرسه آمده تعداد زیادی آمبولانس و نیروی امدادی در حیاط مدرسه در حال جابه‌جاکردن دانش‌آموزان بوده‌اند. او می‌گوید دانش‌آموزان قبل از حادثه بویی تند و زننده را در محوطه احساس کرده‌اند. بنا به گفته اولیای یک از دانش‌آموزان قرار بود روز سه‌شنبه جمعی اعتراضی در مقابل استانداری قم تشکیل شود که خبر رسید مدارس قم چند روزی تعطیل است و حالا با نفرستادن بچه‌ها به مدارس خیال‌مان کمی راحت شده که حداقل از فرزندانمان در خانه نگهداری می‌کنیم و در معرض خطر قرار ندارم.

آموزش و پرورش قم چه می‌گوید؟

غلامرضا رضایی، مدیر روابط عمومی و اطلاع‌رسانی آموزش و پرورش استان قم، در گفت‌وگو با «شرق» می‌گوید که اداره آموزش و پرورش با همکاری نهادی ذی‌ربط در حال برگزاری کلاس‌های آموزشی برای مدیران و عوامل مدارس قم است تا در صورت بروز هرگونه حادثه یا بحرانی به بهترین شکل بتوانند آن را مدیریت کنند. همچنین در روزهای تعطیل تیم‌هایی از آتش‌نشانی و وزارت بهداشت در حال بازرسی کامل مدارس هستند تا در صورتی که در تأسیسات ایراد و اشکالی وجود داشته باشد آن را برطرف کنند. آقای رضایی همچنین می‌گوید که مدیر کل آموزش و پرورش قم از همان حادثه اول در محل حادثه حاضر شد و حمایت کامل از دانش‌آموزان آسیب‌دیده را انجام داد. ارائه خدمات پزشکی مناسب و همچنین سرزدن به خانواده دانش‌آموزان از جمله کارهایی است که به گفته مدیر روابط عمومی و اطلاع‌رسانی آموزش و پرورش استان قم در این مدت انجام شده. او در پاسخ به این سوال که آیا بعد از بروز حادثه محل مدارس تعطیل می‌شد یا نه هم می‌گوید تنها دبیرستان نور یزدانشهر به درخواست خانواده‌ها چند روز تعطیل بود اما تعطیلی گسترده و سراسری مدارس مانند آنچه در آخر هفته جاری رخ داد، چیزی نیست که در اختیار آموزش و پرورش باشد و استانداری باید در این زمینه‌ها اظهار نظر کند. از آقای رضایی درباره ادعای امنیتی بودن این حوادث و حضور نیروهای امنیتی هم سؤال پرسیدیم و ایشان گفتند که در این زمینه نمی‌توانند جوابی بدهند اما به هر حال وقتی چنین حادثه‌ای رخ می‌دهد، طبیعی است که نیروهای نهادهای مختلف در محل حادثه حاضر باشند.

مسمومیت در مدارس ایران شایع است اما…

مسمومیت در مدارس ایران پدیده‌ای شایع است. عامل اصلی این اتفاق غیراستاندارد و نایم بود سازمان‌ها و تأسیسات مدارس است. طی یک ماه گذشته ۲۱ دانش‌آموز مدرسه روستایی «شفیعی»، از توابع شهرستان قوچان، ۵۸ دانش‌آموز مدرسه دخترانه فرزانگان اردبیل و ۵۰ دانش‌آموز در مدرسه شبانه‌روزی امام حسین (ع) چهاردانکه ساری دچار مسمومیت گازی شدند. اگرچه عدد رخ‌دادن این حادثه قابل توجه است اما نکته مهم اینجاست که در همه این حوادث علت رخ‌دادن حادثه مشخص است. این در حالی است که در حوادث مدارس قم با نشانه‌های نگران‌کننده متفاوتی مواجه هستیم. تکرار‌شونده بودن این حوادث و کوتاه‌شدن دامنه تکرار آن به اضافه رخ‌دادن همه آنها در مدارس دخترانه در کنار نامشخص بودن منشأ حادثه موجب می‌شود سریال مسمومیت‌های قم در طبقه‌بندی دیگری قرار بگیرد.

شهر ترجیح داده برای قانونی شدن این هزینه‌ها خود در طرحی این مجوز را به شهرداری بدهد.

در جلسه روز گذشته اعضای شورای شهر تهران لایحه بهای خدمات بازدید از موزه‌های تحت مالکیت شهرداری تهران را بررسی کردند و پیشنهاد شد نرخ بازدید از موزه‌های تحت مالکیت شهرداری برای سال ۱۴۰۲ برای ایرانی‌ها ۲۵ هزار تومان و برای بازدیدکنندگان خارجی صد هزار تومان تعیین شود.
بلیت بازدید از باغ‌موزه‌ها برای شهروندان ایرانی ۲۰ هزار تومان و برای بازدیدکنندگان خارجی ۷۵ هزار تومان تعیین شده است.
نرخ بازدید از خانه‌موزه‌ها برای شهروندان داخلی تنها هفت هزار تومان و برای بازدیدکنندگان خارجی ۶۵ هزار تومان پیشنهاد شد که چمران با بیان اینکه کسی خانه‌موزه‌ها را نمی‌بیند، گفت: حالا شما می‌خواهید یک نفر را بگذارید در خانه‌موزه‌ها که بلیت آن چند نفری را که برای دیدن خانه‌موزه‌ها می‌آیند، چه کنند؟

پرویز سروری نیز گفت: به نظر می‌رسد اگر برای خانه‌موزه‌ها بلیت تعیین کنیم، همان چند نفر هم برای بازدید نمی‌آیند و بهتر است دریافت بلیت را برعهده شهرداری بگذاریم. لایحه بهای خدمات استفاده از مراکز تفریحی و خدماتی برج میلاد هم مورد بررسی قرار گرفت. پیشنهاد کمیسیون اجتماعی و فرهنگی شورای شهر تهران که از سوی یکی از اعضا قرائت شد، این بود که بازدید از کل طبقات برج میلاد ۱۲۰ هزار تومان، بازدید تا سکوی دید باز ۹۰ هزار تومان و برای بازدیدکنندگان خارجی بازدید از کل مجموعه ۲۵ دلار و بازدید تا سکوی دید باز ۱۵ دلار باشد. حبیب کاشانی در واکنش به این لایحه گفت: حقوق ۲۵ درصد افزایش یافته و لای می‌خواهیم بلیت را ۴۵ درصد گران کنیم؟

توکلی‌زاده، معاون شهردار تهران نیز با بیان اینکه مبنای عدالت این است که به حوزه‌های نیازمند یارانه بدهیم، گفت: بحث نگهداشت و استهلاک برج میلاد یک واقعیت است و دقت داشته باشید که تنها ۲۰ درصد از فزایک برج میلاد افتتاح شده است.

چمران افزود: با اضافه‌کردن قیمت بلیت، مردم ناراحت می‌شوند و بهتر است سالمندان را نیز به لیست دریافت‌کنندگان تخفیفات اضافه کنیم. آسانسور برج میلاد برای سالمندان بالای ۶۵ سال ممنوع است.
در نهایت اعضای شورای شهر تهران به پیشنهاد حذف افزایش ۵۰درصدی قیمت بلیت برج میلاد در زمان پیک رای مثبت دادند و این تبصره حذف شد و مقرر شد که میزان تخفیف‌ها به گروه‌های خاص به ۵۰ درصد برسد. همچنین با پیشنهاد چمران قیمت بلیت بازدید از کل مجموعه برج میلاد ۱۲۰ هزار تومان و بازدید از سکوی دید باز ۸۰ هزار تومان تعیین شد که به تصویب اعضای شورای شهر رسید.

این زمینه بوده که تهران مستعد زلزله بالای هفت ریشتر است. درحال حاضر طراحی‌های سازه براساس مقاومت در برابر زلزله ۸ تا ۹ ریشتر است، ولی آیا به‌درستی انجام می‌شود؟ در زلزله ترکیه و سوریه شاهد فروریختن ساختمانی‌ها تونی بودیم که اغلب براساس استانداردهای بین‌المللی ساخته شده بودند و ضروری است گروهی به صورت تخصصی این مسئله را بررسی کنند و ما این هشدار را برای خودمان داشته باشیم.

ناصر امامی، یکی دیگر از اعضای شورای شهر تهران هم در تذکری گفت: زلزله خوی، ترکیه و سوریه ما را به فکر فرو برده است که درباره زلزله تهران چه باید کنیم، پیشگیری از حوادث زلزله احتمالی تهران نیازمند رعایت اصول مهندسی در زمان ساخت و شناسایی ساختمان‌های نایلمن از بعد سازه‌ای است که سازمان نظام مهندسی مسئولیت آن را بر عهده دارد.

او با بیان اینکه در زلزله ترکیه چند بیمارستان فروریخت و چندی پیش نیز متوجه شدیم که یک مرکز درمانی در منطقه ۱۲ به دلیل پیگیری‌های شهرداری از سوی وزارت بهداشت به دلیل فرسودگی بیش از حد بلبم شد، گفت: بسیاری از مراکز آموزشی نیز فرسوده هستند و بهتر است حداقل یک تیم تشکیل شود که با اولویت مجتمع‌های مسکونی، مراکز آموزشی و مراکز درمانی، میزان فرسودگی را مشخص کنند.

مهدی چمران نیز در واکنش به این تذکر گفت: در زلزله منجیل عده‌ای از مصدومان به بیمارستان منتقل شدند؛ اما زلزله دوم که آمد، بیمارستان فروریخت و عده‌ای در همان بیمارستان کشته شدند؛ درحالی‌که آن بیمارستان نیز نوساز بود. مهدی بیرهادی، رئیس کمیسیون سلامت شورای شهر تهران هم به موضوع زلزله و لزوم ایمن‌سازی بافت فرسوده در تهران پرداخت و تلاش کرد کنایه‌ای سیاسی هم به منتقدان بسته تشویقی ساخت‌وساز در بافت فرسوده بزند و گفت: درخصوص زلزله‌ای که در کشور ما رخ داد، باید بر این نکته تأکید کنیم که کشور ما زلزله‌خیز است و تهران نیز از این موضوع مستثنا نیست. در پی وقوع زلزله در ترکیه و سوریه به دولت و مردم سوریه و ترکیه که تعداد زیادی از شهروندان‌شان را در این زلزله ناگوار از دست داده‌اند، تسلیت می‌گویم.

او افزود: وقوع زلزله زنگ هشداری برای همه شهرها از جمله تهران است که چهار هزار هکتار بافت فرسوده و میزان بیشتری بافت ناپایدار دارد. ما بارها هشدار